Bezpečnosť detí a učiteľov si vyžaduje účinné nástroje aj fungujúci systém

Verejné vyhlásenie grémia školských stavovských organizácií k bezpečnosti v školách

Tragické udalosti v školskom prostredí znovu otvorili otázku bezpečnosti našich škôl. Zo školskej praxe zaznievajú čoraz naliehavejšie upozornenia na prejavy agresivity, vyhrážania, násilia a ďalšieho závažného rizikového správania žiakov. Učitelia a ďalší zamestnanci škôl a školských zariadení sa pritom ocitajú v náročných situáciách bez dostatočných možností a odbornej podpory na ich účinné riešenie. Vnímame preto rastúce obavy učiteľov, riaditeľov aj rodičov a považujeme za nevyhnutné brať ich vážne. **Škola musí byť bezpečným prostredím pre deti aj pre tých, ktorí za ich bezpečnosť nesú každodennú zodpovednosť.**

Za zásadný systémový problém považujeme **nepomer medzi zodpovednosťou škôl za bezpečnosť a ich reálnymi právomocami**. Školy často zostávajú poslednou inštanciou, na ktorú sa prenáša zodpovednosť za problémy, ktoré systém nedokáže riešiť. Situáciu navyše komplikuje právna neistota riaditeľov a učiteľov pri rozhodovaní o postupe v rizikových situáciách. Nejednoznačnosť pravidiel a obavy z možných následkov ich uplatnenia často vedú k váhaniu aj v situáciách, ktoré si vyžadujú včasné a rozhodné konanie.

Zároveň je nevyhnutné rozlišovať medzi bežnými konfliktmi, nevhodným správaním a závažným ohrozením bezpečnosti. Neprimerane prísne alebo paušálne posudzovanie môže vyvolávať neistotu a strach u žiakov. Ochrana bezpečnosti musí vychádzať z rozvážneho posúdenia konkrétnej situácie a primeranosti prijatých opatrení.

Súčasné ochranné opatrenie podľa § 58 školského zákona umožňuje bezprostredne reagovať na agresívne správanie žiaka, nezakladá však mechanizmus dlhodobejšieho riešenia pretrvávajúceho rizika. Žiak sa môže vrátiť do rovnakého prostredia bez toho, aby boli odstránené príčiny ohrozenia alebo zabezpečené potrebné odborné opatrenia.

Škola nemôže nahrádzať špecializované zdravotnícke, sociálne a ďalšie odborné inštitúcie. Dokáže včas identifikovať rizikové správanie, prijať primerané ochranné opatrenia a spolupracovať pri jeho riešení. Závažné prípady však vyžadujú odborné postupy a podmienky, ktorými bežné školy nedisponujú. Zodpovednosť za ich ďalšie riešenie preto musia prevziať príslušné odborne spôsobilé inštitúcie.

Vyzývame preto vládu SR a Národnú radu SR na prijatie týchto systémových opatrení:

1. Posilniť rozhodovacie právomoci riaditeľa školy a zabezpečiť právnu istotu pri ich uplatňovaní.

Zaviesť zákonný mechanizmus dočasného vylúčenia žiaka z bežného školského prostredia pri preukázateľnom a závažnom ohrození bezpečnosti iných osôb. Opatrenie musí umožňovať rýchle konanie za jasne ustanovených zákonných podmienok, byť primerané riziku a zaručovať ochranu práv žiaka vrátane pokračovania jeho vzdelávania.

2. Zabezpečiť bezodkladné prevzatie prípadu odborne spôsobilou inštitúciou.

Vytvoriť systém nadväzujúcej diagnostickej, terapeutickej, sociálnej a podľa potreby zdravotnej starostlivosti s jasne určenými kompetenciami, lehotami a zodpovednosťou jednotlivých inštitúcií. Včasná odborná intervencia je nevyhnutná nielen na ochranu ostatných, ale aj v záujme samotného žiaka, aby sa jeho problémy neprehlbovali. Návrat žiaka do pôvodného školského prostredia musí byť podmienený odborným posúdením bezpečnostného rizika a zabezpečením potrebných opatrení.

3. Vytvoriť záväzné postupy a dostatočné kapacity na riešenie závažného rizikového správania.

Určiť jednoznačné postupy pri rôznych stupňoch ohrozenia vrátane zodpovednosti jednotlivých inštitúcií a zabezpečenia pokračovania vzdelávania žiaka. Zabezpečiť funkčný a dostupný systém poradenstva a prevencie a posilniť kapacity nadväzujúcich špecializovaných služieb a zariadení.

4. Jasne vymedziť zodpovednosť a povinnosti všetkých zúčastnených strán.

Posilniť súčinnosť zákonných zástupcov pri riešení závažného ohrozenia bezpečnosti vrátane možnosti uplatnenia primeraných sankcií v prípade preukázateľného a neodôvodneného neplnenia ich zákonných povinností. Zabezpečiť, aby školy pri prijímaní alebo prestupe žiaka získavali zákonom ustanoveným spôsobom informácie nevyhnutné na zaistenie bezpečnosti a adekvátnych podmienok vzdelávania.

5. Zabezpečiť primerané podmienky vzdelávania žiakov so závažnými prejavmi rizikového správania.

Podmienky vzdelávania musia vychádzať z individuálnych potrieb žiaka a dostupnej odbornej podpory. Dôvodom osobitného bezpečnostného postupu musí byť konkrétne odborne posúdené riziko, nie samotná diagnóza žiaka. Inklúzia nemôže znamenať ohrozovanie bezpečnosti ostatných ani prenášanie neprimeranej zodpovednosti na školy. Ak bežná škola nedokáže ani s primeranou podporou zabezpečiť bezpečné vzdelávanie, žiak musí mať zabezpečený prístup k špecializovanému vzdelávaciemu prostrediu a intenzívnej odbornej starostlivosti.

Uvedomujeme si, že ide o zložité problémy, ktoré nemajú jednoduché ani okamžité riešenia. **Potrebujeme však systémové riešenia, nie iba čiastkové opatrenia prijímané pod tlakom tragických udalostí.**

Zároveň chceme zdôrazniť, že prejavy agresivity, násilia a oslabovania rešpektu voči druhým nemožno vnímať izolovane od širšieho spoločenského prostredia. K normalizácii agresívnej komunikácie prispieva aj spôsob komunikácie na sociálnych sieťach či vo verejnom a politickom priestore. Zodpovednosť za kultúru rešpektu preto nesú aj politickí predstavitelia a ďalšie verejne činné osoby.

Oceňujeme doterajšie iniciatívy jednotlivých rezortov zamerané na posilňovanie bezpečnosti v školách. Táto problematika však presahuje pôsobnosť samotného rezortu školstva a vyžaduje spoločný postup rezortov školstva, vnútra, práce, sociálnych vecí a rodiny a zdravotníctva.

Vyzývame vládu SR, aby iniciovala medzirezortnú odbornú diskusiu za účasti školských stavovských organizácií a zabezpečila prípravu konkrétnych legislatívnych, organizačných a kapacitných opatrení na posilnenie bezpečnosti v školách.

Bratislava 21. októbra 2026

Mgr. art. Eva Ohraďanová, ArtD.
prezidentka
Asociácia súkromných škôl a školských zariadení
statutar@sukromneskoly.sk

Mgr. Eva Horníková
prezidentka
Združenie základných škôl Slovenska
eva.hornikova@zskarlova61.sk

RNDr. Pavel Sadloň
prezident
Zväz školských asociácií a združení SR
pavel.sadlon@gymls.sk

PhDr. Marián Damankoš, PhD.
prezident
Asociácia evanjelických škôl Slovenska
riaditel@esspo.sk

RNDr. Jozef Škorupa
prezident
Asociácia riaditeľov štátnych gymnázií
arsgsr@gmail.com

Mgr. Radoslav Rusňák
riaditeľ
Združenie katolíckych škôl Slovenska
riaditel@zkss.sk